

РЕЦЕНЗИЯ

**ЗА АНГЕЛ НИКОЛОВ, ЕДИНСТВЕН УЧАСТНИК В КОНКУРСА ЗА
ДОЦЕНТ**

**ПО *ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРИЯ* /СРЕДНОВЕКОВНА БЪЛГАРСКА
ИСТОРИЯ/ КЪМ**

**ИСТОРИЧЕСКИЯ ФАКУЛТЕТ НА СУ „КЛИМЕНТ
ОХРИДСКИ” ОБЯВЕН В ДВ, бр.21, от 15.03.2011 г.**

Ангел Николов е роден на 21 IV 1971 г. в град София. Завършва Класическата гимназия „Св. Константин Кирил Философ”, след което в периода 1990-95 г. е студент по история в СУ „Климент Охридски”. От 1998 г. е редовен аспирант по средновековна българска история в Катедрата по българска история към ИФ. През 2002 защитава докторска дисертация на тема „Българските политически идеи 964-971 г.” с научен ръководител доц. М. Каймакамова. От 2002 е последователно старши и главен асистент по средновековна българска история към Катедрата по История на България към ИФ на СУ „Климент Охридски”. На обявения конкурс кандидатът се явява с 39 публикации /включително две монографии/. Искам да отбележа специално, че 13 от представените в библиографския списък публикации са в чужди научни сборници и периодика. Ангел Николов е и научен редактор на две книги, рецензент на учебници и участник в два проекта, финансирани от НФНИ и НИС към СУ. Има специализации в чужбина /Оксфорд, Саарбрюкен, Краков/. Участвал е в 25 международни и национални конгреси, конференции и симпозиуми в България, Русия, Англия и Полша. Тази кратка и впечатляваща визитна картичка показва несъмнено успешната преподавателска и научна кариера на Ангел Николов.

Както личи от представения списък с публикации, научните занимания на Ангел Николов са насочени главно към проблеми от културната

история на Средновековна България. Проявен е подчертан интерес към използването и въвеждането в научно обръщение на непознати или малко използвани старобългарски текстове, които свидетелстват за книжовните връзки между България и Византия и дават представа за развитието на духовния живот на средновековния българин. Това проличава още в първите публикации на Ангел Николов, където обект на проучване стават историко-апокалиптичните творби в старобългарската литература от XI и XII в. По този повод заслужава отбелязване публикацията на непознат дотогава препис на Сказание Исайево. Тази линия в проучванията на Ангел Николов, а именно да се издирват и анализират нови текстове, особено отчетливо са проявява и в неговия докторски труд, където се обръща внимание на интереса на старобългарските книжовници към някои византийски произведения от рода на т. нар. „Княжески огледала”. Плод на този интерес е публикацията на ранния старобългарски превод на Изложението на дякон Агапит по два преписа от XIV и XV в.

Линията да се издирват, публикуват и анализират малко познати старобългарски текстове се запазва в научните занимания на Ангел Николов, когато той се обръща към една нова тематика, а именно изследване на разпространението на антилатинските текстове в старобългарската литература и устойчивите представи, които те формират за западните християни. Плод на тези проучвания е втората монография на Ангел Николов „Повест полезна за латините” паметник на средновековната славянска полемика срещу католицизма”. Монографията е публикувана през 2011 г. в рамките на Университетския проект „История и историзъм в православния свят”. Монографията се състои от 154 страници /вкл. извори, библиография и резюме на английски език/. Изложението е разделено на три глави, в които последователно се прави обзор на проучванията и изданията на „Повест полезна за латините”, възникването и разпространението в ръкописната традиция на това

произведение до средата на XIV в., както и обзор и групиране на славянските преписи.

Научните приноси на монографията могат да бъдат най-общо характеризирани по следния начин. На първо място убедително е опровергано становището на някои по-стари изследователи, че Повестта по същество представлява произведение възникнало на руска почва. Привеждат се доказателства, че преди появата ѝ в Русия тя е била добре позната на българи и сърби. Посочена е връзката между въпросното произведение и други популярни творби в средновековния православен свят като Повест временных лет, Апокрифната българска летопис и Добавките към старобългарския превод на Манасиевата хроника. Защишава се убедително тезата, че текстът на произведението е възникнал в края на XI и началото на XII в. в западните български земи в диоцеза на Охридската архиепископия, благодарение на посредничеството на византийските църковни власти. Важен е и приносът, свързан с изследването на съотношението между изследваните 13 преписа и един фрагмент, което позволява да бъдат публикувани за пръв път четири редакции на Повестта. В края на монографията за пръв път се публикува и новобългарски превод на произведението с коментар. Искам да отбележа специално, че в труда си Ангел Николов показва една отлична библиографска осведоменост, както и критичност, съчетана с необходимата доза уважение към историографското наследство. Същевременно са демонстрирани отлични умения за анализ и синтез, и което е особено важно, проявена е умереност при изграждането на различните хипотези. С други думи, в научните текстове на Ангел Николов няма да открием необосновани и ефектни твърдения, които остават недоказани и без покритие в изворовата база. Всичко това несъмнено доказва, че той е достигнал една зрелост в своите научни занимания, която

го нарежда сред най-способните последователи на добрите традиции в нашата медиевистика.

За да бъде пълна картината на изследователските занимания на Ангел Николов ще отбележа, че извън спомената до тук проблематика той е публикувал интересни статии, посветени на функционирането на различни етноними и политоними в старобългарската и византийска литература. Изследвайки функцията на етнонима „скити” употребявана за българите се прави интересното предположението, че разказът за направата на чаша от главата на император Никифор е изцяло легендарен и няма историческа достоверност. В друга статия Ангел Николов се спира и върху проблема за идеологическите мотив и историософските представи обусловили практиката на старобългарските преводачи да заменят в своите творби политонима „ромей” най-често с етнонима „гърци”.

В рамките на проекта „Балканския град през погледа на западните пътешественици през XI-XV в. Ангел Николов публикува и една статия, която разглежда сведенията за Балканите в една малко позната преработка на съчинението на Джон Мандевил „Книга за чудесата”. Заслужава внимание и публикацията посветена на научните контакти между руския славист П. А. Сырку и изследователя на Родопите Хр. Попконстантинов. Прави впечатление, че Ангел Николов проявява интерес и към възрожденската ни история. Плод на този интерес е една публикация на неизвестен поклоннически пътепис от Пазарджик до Атон от 1850 г. както и на една статия, в която се анализират патриотичните концепции на Г.С. Раковски за произхода на българите.

Всичко казано до тук ми дава пълно основание да отбележа, че научните приноси на Ангел Николов са значими и напълно достатъчни за да му се присъди званието доцент. Това между другото се доказва и от броя на цитиранията представен към документите за конкурса, което е едно от изискванията на новия закон за научните степени и звания. При цялата ми

резервираност към този показател, особено за хуманитарните дисциплини, не мога да не отбележа, че трудове на Ангел Николов са цитирани в наши и чужди научни публикации над 100 пъти. Това във всички случаи е отличен атестат за автора, който, както личи от приложения списък, е добре познат на редица специалисти в чужбина.

Накрая ще обърна внимание и на преподавателската дейност на Ангел Николов. От приложените справки е видно, че дълги години той е водил семинарни упражнения на студенти от различни специалности във Историческия факултет. Това са били семинари на високо научно ниво, с които Ангел Николов си е спечелил уважението на студентите. Имал съм възможност да провеждам многократно изпити с него и съм се доверявал напълно на критериите му, които е прилагал при оценките на студентските отговори. Това са критерии, които изискват сериозна и задълбочена подготовка от страна на студентите и не търпят компромиси с незнанието и проявата на невежество. Не се съмнявам също, че споменатите качества той ще прояви и при подготовката на своите лекционни курсове и бакалавърски специализации, чиито достатъчен по закон хорариум е залегнал в основанията за обявяването на конкурса. Ще добавя също, че приех да стана рецензент на Ангел Николов с ясното съзнание, че може би за разлика от повечето членове на журито, аз го познавам още от ученическите му години в Класическата гимназия, където преподавах Средновековна култура. Ето защо смея да надявам, че и аз съм една от първопричините той да се насочи към медиевистиката. Добре си спомням, че още като ученик, а по-късно и като мой студент той проявяваше аналитично мислене и умение да приложи добрата си филологическа подготовка при отговора на различни въпроси. Тази класическа езикова подготовка безспорно се превърна в *conditio sine qua non* за успешна му научна и преподавателска кариера. В заключение, ще подчертая, че от позицията на моя дългогодишен опит при участие в научни съвети и

структури на ВАК мога смело да твърдя, че кандидатурата на Ангел Николов за званието „доцент” е една от най-безспорните, които съм имал възможността да рецензирам или коментирам при провеждането на различни научни избори. Ето защо препоръчвам убедено на уважаемите членове на научното жури да дадат своя положителен вот за присъждането на званието „доцент” по средновековна българска история на Ангел Николов. Той напълно го заслужава.

Проф. дин Петър Ангелов